

Kankaanpään kaupunki - talouden sopeuttamisohjelman laatiminen

Perlacon Oy

Eero Laesterä, HT

Aki Viitasaari, HTM

Juha Koskinen, KTM

1. Johdanto

Kankaanpään kaupungin taloustilanne heikkeni voimakkaasti vuonna 2018 ja tilikauden alijäämä painui -3,2 miljoonaan euroon. Vuoden 2019 aikana talousarvio on toteutunut ennakoitua heikommin. Verotulojen kertymä on jäänyt ennakoidusta ja lisäksi Pohjois-Satakunnan peruspalvelukuntayhtymän menokehitys on ollut reipasta. Kankaanpään kaupunki on päättänyt laatia sopeutusohjelman, jolla talouskehitys oikaistaan ja näin vältetään kriisikuntien arviointimenettelyyn joutuminen.

2. Väestökehitys Kankaanpäässä

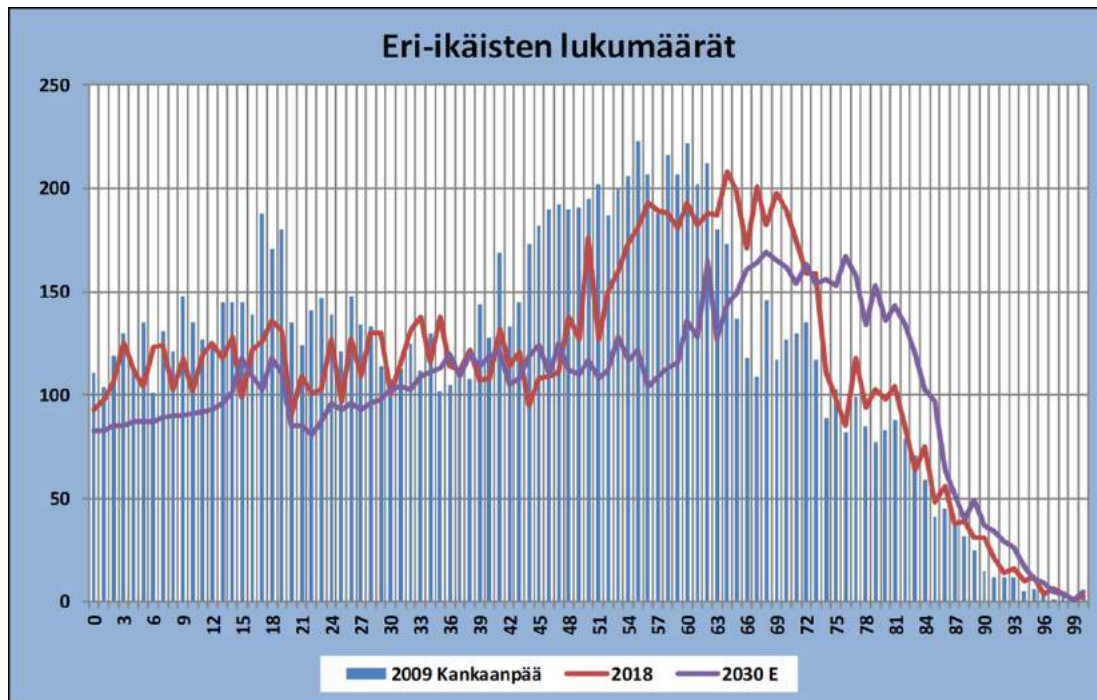
Kankaanpään asukasluku on viime vuosina vähentynyt. Vuodesta 2009 vuoteen 2019 asukasluvun vähenemä on ollut noin 800 henkeä. Päivähoitoikäisten, alakoululaisten, yläkoululaisten ja lukiossa sekä ammattikoulussa opiskelevien määrät ovat laskeneet. Yli 65-vuotiaiden lukumäärä on kasvanut noin seitsemällä sadalla.

Kankaanpää	2009	2014	2018	2025	2030	2040	2009-18	2009-18/v	2009-18	2009-18/v	2018-25	2018-25/v	2018-25	2018-25/v
Asukasluku	12 224	11 883	11 471	10 778	10 391	9 671	-753	-84	-6,2 %	-0,7 %	-693	-99	-6,0 %	-0,9 %
0-5 päivähoito	712	695	638	536	510	487	-74	-8	-10,4 %	-1,2 %	-102	-15	-16,0 %	-2,3 %
6 esiopetus	101	104	123	91	87	81	22	2	21,8 %	2,4 %	-32	-5	-26,0 %	-3,7 %
7-12 alakoulu	787	726	692	633	545	503	-95	-11	-12,1 %	-1,3 %	-59	-8	-8,5 %	-1,2 %
13-15 yläkoulu	435	409	345	343	316	256	-90	-10	-20,7 %	-2,3 %	-2	-0	-0,6 %	-0,1 %
16-18 lukio/toinen aste	498	400	384	333	330	261	-114	-13	-22,9 %	-2,5 %	-51	-7	-13,3 %	-1,9 %
19-23 nuoret työikäiset ja op	727	608	534	454	448	358	-193	-21	-26,5 %	-2,9 %	-80	-11	-15,0 %	-2,1 %
24-64 työssäkäyvät	6 657	6 232	5 754	5 049	4 677	4 473	-903	-100	-13,6 %	-1,5 %	-705	-101	-12,3 %	-1,8 %
65-74 eläkkeelle siirtyneet	1 225	1 503	1 744	1 709	1 597	1 180	519	58	42,4 %	4,7 %	-35	-5	-2,0 %	-0,3 %
75-84 eläkkeellä olevat	826	878	923	1 204	1 401	1 311	97	11	11,7 %	1,3 %	281	40	30,4 %	4,3 %
85... ikääntyneet	256	328	334	426	480	761	78	9	30,5 %	3,4 %	92	13	27,5 %	3,9 %
Huoltosuhte	2009	2014	2018	2025	2030	2040	2009-18	2009-18/v	2009-18	2009-18/v	2018-25	2018-25/v	2018-25	2018-25/v
Kankaanpää	55,1	64,1	71,9	84,7	90,5	89,9	17	2	30,6 %	3,4 %	13	2	17,7 %	2,5 %
Verrokki	54,4	62,0	67,4	72,0	74,4	78,0	13	1	23,9 %	2,7 %	5	1	6,8 %	1,0 %
Koko maa	63,3	72,4	80,3	90,7	95,9	99,1	17	2	26,8 %	3,0 %	10	1	13,0 %	1,9 %
Mediaani-ikä	2009	2014	2018	2025	2030	2040	2009-18	2009-18/v	2009-18	2009-18/v	2018-25	2018-25/v	2018-25	2018-25/v
Kankaanpää	45,0	47,0	49,0	50,0	51,0	51,0	4	0	8,9 %	1,0 %	1	0	2,0 %	0,3 %
Verrokki ka	41,6	42,8	43,8	45,9	47,3	49,3	2	0	5,3 %	0,6 %	2	0	4,8 %	0,7 %
Koko maa ka	45,7	47,5	49,2	51,7	53,0	54,3	3	0	7,6 %	0,8 %	3	0	5,1 %	0,7 %

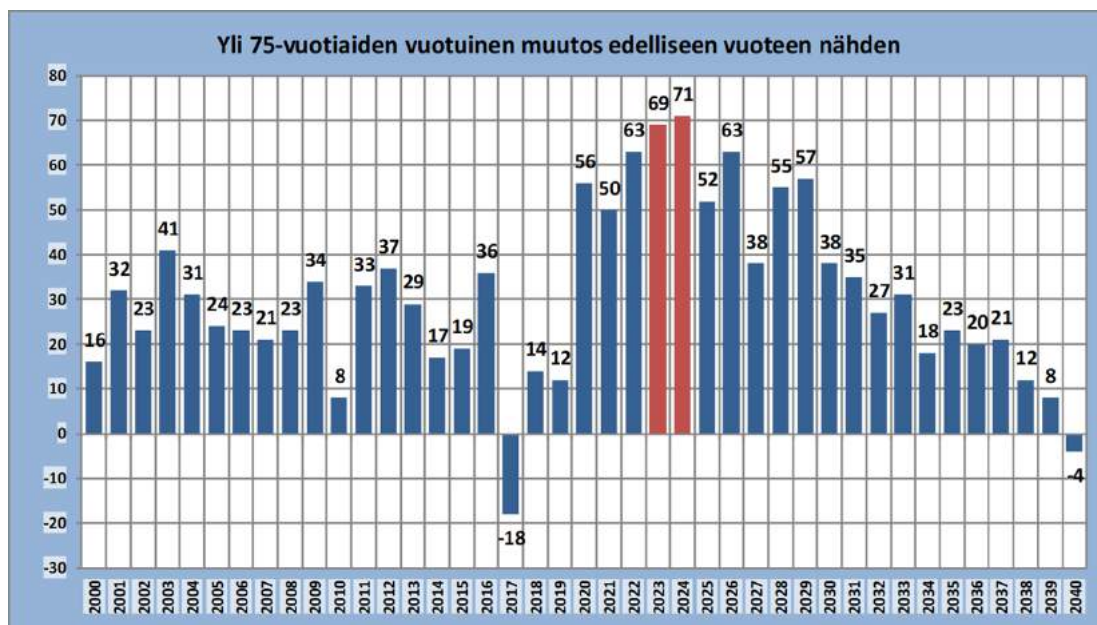
Perlacon Oy 2019

Asl. 2019M08* 11 415

Vuodesta 2018 vuoteen 2025 Kankaanpään asukasluvun ennakoidaan vähenevän lähes 700 hengellä. Vuoteen 2030 ulottuvan väestöennusteen mukaan päivähoitoikäisten, ala- ja yläkoululaisten ja 47 – 73 -vuotiaiden määrä vähenisi seuraavan kymmenen vuoden aikana. Yli 73 -vuotiaiden määrä kasvaa lähes kolmellasadalla.

Yllä olevasta kuvasta näkyy ennustettu (2030 E) kehitys (violetti viiva) ja nykyinen tilanne (punainen viiva). Vuoteen 2009 verrattuna väkimäärä on tällä hetkellä vähäisempi lähes kaikissa alle 63-vuotiaiden ikäryhmissä.

Vuosina 2023 ja 2024 yli 75-vuotiaiden vuotuinen lisäys on suurimmillaan. Kymmenen vuoden aikana 2020 – 2029 yli 75-vuotiaiden määrä lisääntyy lähes kuudella sadalla.

Kankaanpään kaupunki on Pohjois-Satakunnan seutukeskus, mikä näkyy siinä, että lähikunnista muutetaan Kankaanpäähän. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Kankaanpäähän on muutettu

lukumääräisesti eniten Porista, Tampereelta, Jämsästä ja Honkajoen kunnista. Kuntien välillä muuttovoittoa Kankaanpää on saanut kuitenkin eniten Honkajoen kunnasta, Jämsästä, Karviasta ja Siikaisista.

3. Palveluntarpeen muutos

Väestön määrän ja rakenteen muutokset vaikuttavat eniten kuntapalveluiden tarpeen muutokseen. Palveluntarpeen muutos haastaa niukkojen taloudellisten resurssien olosuhteissa kunnat muuttamaan omia palvelurakenteita ja palvelutuotannon toimintatapojaan. Väestömäärän ja rakenteen muutokset tarjoavat mahdollisuuden - ja pakottavat - kunnat muuttamaan palvelurakenteita ja -verkkojaan.

Ikäihmisten palveluihin ja perusterveydenhuoltoon tulisi kyetä siirtämään resursseja. Oletuksena on, että lähivuosina kansantalouteen ja julkiseen talouteen ei ole tulossa merkittävästi lisää liikkumavaraa. Jotta tämä välttämätön resurssien siirtäminen olisi mahdollista, tulee resursseja kyetä irrottamaan sieltä, missä palvelutarve (esim. päivähoitolasten määrä, oppilaiden määrä) tulee väistämättä laskemaan.

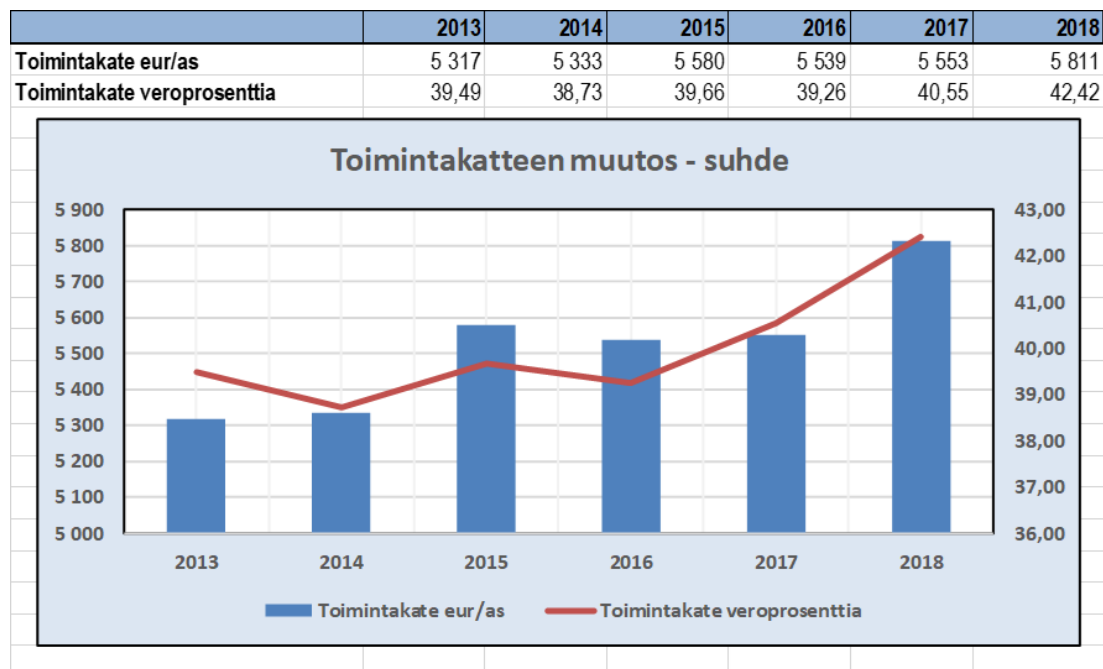
Trendi: 2013-2019												
	Tpe 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kankaanpää												
Muutokset toimintakatteeseen	Tpe 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Yleishallinto ja muut palvelut	-86	-81	-78	-71	-73	-73	-73	-72	-69	-70	-69	-70
Varhaiskasvatus	-301	-81	-142	-314	-161	-112	-56	-57	-54	-60	-62	-63
Perusopetus + lukio	22	-277	-101	71	-230	-159	-347	-249	-296	-393	-247	-374
Vapaa-aikapalvelut jne	-14	-47	-30	-21	-34	-27	-46	-37	-49	-48	-37	-44
Perusterveydenhuolto (hmsl, avolaitos jne)	21	21	47	96	83	74	37	79	-11	30	47	106
Erikoissairaanhoito	-85	-64	-65	-49	-50	-49	-58	-41	-50	-54	-50	-60
Ikä-ihmiset	224	204	296	437	375	372	238	400	94	216	289	532
Muu sosiaalitoimi	-83	-86	-61	-22	-29	-45	-62	-56	-105	-65	-59	-33
Summa	-302	-411	-134	125	-118	-19	-366	-33	-540	-443	-186	-6
Kumulatiivinen netto 2020 -->		-411	-545	-420	-538	-556	-922	-956	-1 496	-1 939	-2 125	-2 131
HTV (40.000 e/htv)		-10,3	-13,6	-10,5	-13,4	-13,9	-23,1	-23,9	-37,4	-48,5	-53,1	-53,3
Ilman sopeutumista		225	343	604	458	445	275	478	94	246	336	638
		225	568	946	1 405	1 850	2 125	2 603	2 697	2 943	3 280	3 917
HTV (40.000 e/htv)		5,6	14,2	23,7	35,1	46,2	53,1	65,1	67,4	73,6	82,0	97,9

4. Kankaanpään taloustilanne

Tuloslaskelma vuodelta 2018 osoittaa alijäämää 3,2 miljoonaa euroa, joka toimintamenoihin suhteutettuna on 4,2 prosenttia. Vuosikate on ollut 1,4 miljoonaa euroa positiivinen, eli toimintamenot on tulo-rahoituksella kuitenkin pystytty kattamaan. Investointeja ja niiden investointihyödykkeiden kulumista kuvaavia poistoja ei tulo-rahoituksella ole pystytty kattamaan. Tilikaudella 2018 syntynyt alijäämä on "syönyt" edellisinä vuosina taseeseen kertyneen ylijäämän, joten kaupungin taseeseen on muodostunut vähäinen alijäämä, joka vuonna 2019 kasvaa merkittävästi.

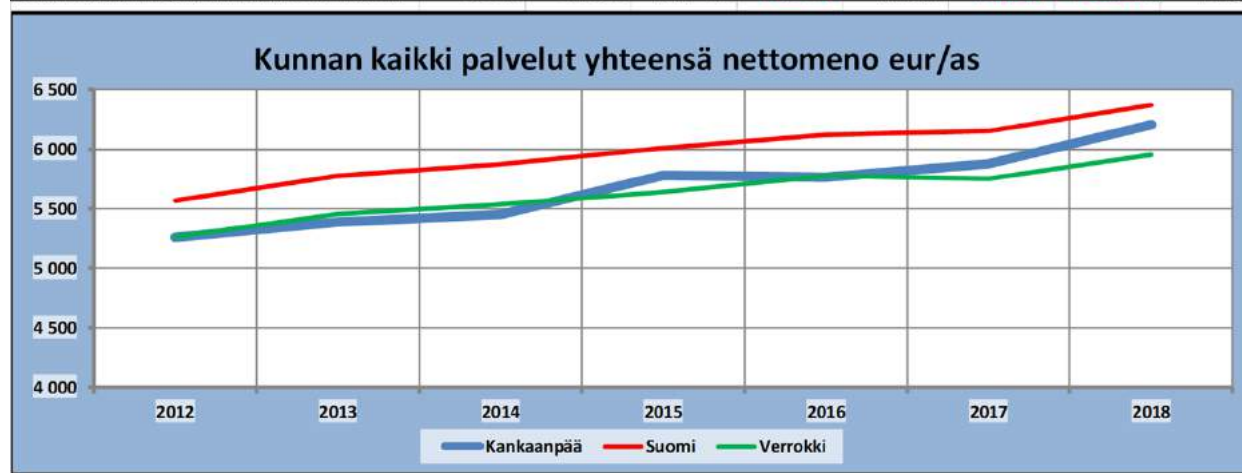
Toimintakate, eli verotuloilla, valtionosuuksilla ja mahdollisilla satunnaisilla tuloilla rahoitettava summa, on kasvanut selvästi vuonna 2018. Tähän voi vaikuttaa kaksikin asiaa. Joko toiminnan

kustannukset ovat nousseet tai sitten esimerkiksi asiakasmaksut ja muut toimintatulot ovat jääneet jälkeen ja niiden osuus on pienentynyt.

Alla olevassa kuvassa on verrattu kunnan kaikkien palveluiden asukaskohtaisten nettokustannusten kehitystä Kankaanpäässä, verrokkikunnissa (viiteryhmä) ja koko maassa vuosina 2012-2018. Kunnan palveluiden asukaskohtaisiin kustannuksiin vaikuttavat hyvin monet tekijät, kuten ikärakenne, palvelutarpeet, olosuhteet, kilpailutusmahdollisuudet, asukkaiden tulotaso jne. Kankaanpään asukaskohtaiset palvelukustannukset ovat alle maan keskiarvon, mutta verrokkikuntien keskiarvoon verrattuna rahankulutus on ollut 2,9 miljoonaa euroa suurempaa vuonna 2018. Tästä on pääteltävissä, että kaupungin talouden sopeuttamismahdollisuudet ovat varsin hyvät.

Kankaanpää	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Muutos-%
Kaikki yhteensä eur/asukas	5 257	5 386	5 450	5 783	5 762	5 879	6 205	3 %
Manner-Suomen kuntien keskiarvo	5 569	5 780	5 874	6 009	6 121	6 150	6 371	2 %
Viiteryhmän keskiarvo eur/asukas	5 262	5 458	5 536	5 640	5 774	5 750	5 950	2 %
Rahankulutus viiteryhmän keskiarvoon nähden	68 956	859 925	1 018 120	-1 690 448	143 603	-1 500 500	-2 924 294	-723 %

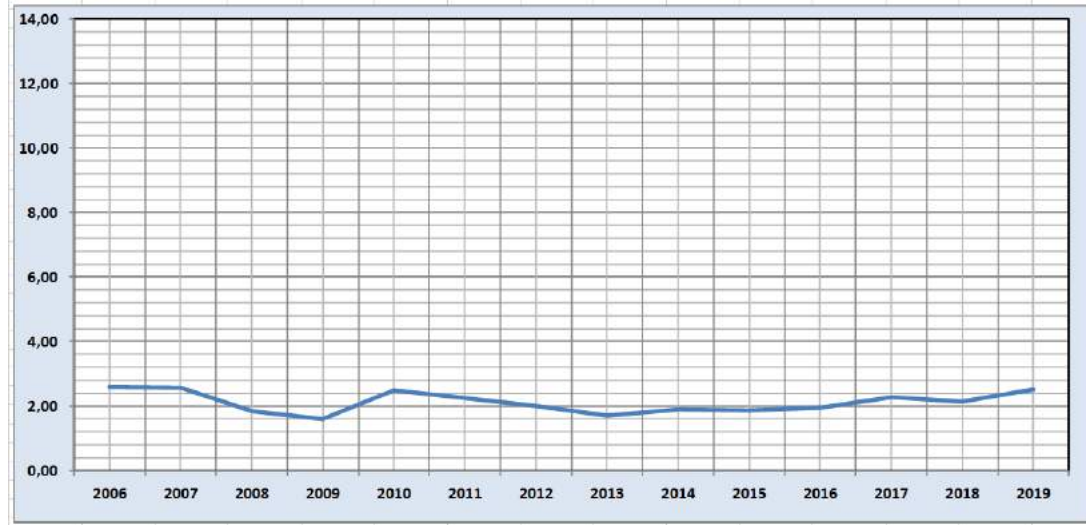
Kankaanpään kaupungin ikäryhmittäiset nettomenot euroa/asukas vuonna 2017 ilmenevät alla olevasta taulukosta. Luonnollisesti pääosin 25 – 64 -vuotiaiden työssäkäyvä ikäryhmä rahoittaa kunnan palvelut.

Kankaanpää	Nettomenot eur	kpl/ikäryh mä	eur/ikäryh mä	eur/koko maa	Kust omalla tai keskiarvolla	Erotus
Alle 6 -vuotiaat	-1 511 737	688	-2 197	-4 196	-1 511 737	0
6-vuotiaat	-681 118	126	-5 406	-1 493	-188 092	-493 026
Alakoulu	-4 011 885	695	-5 772	-5 618	-3 904 415	-107 470
Yläkoulu	-70 379	346	-203	-218	-70 379	0
II aste 16-18 v.	-307 076	407	-754	-1 335	-307 076	0
19-24	-998 206	639	-1 562	-2 028	-998 206	0
25-64	9 634 602	5 777	1 668	2 079	12 012 020	-2 377 418
65-74	-828 927	1 664	-498	-229	-381 025	-447 902
75-84	-1 668 660	902	-1 850	-1 862	-1 668 660	0
85-...	-350 733	341	-1 029	227	77 454	-428 187
Kaikki yht	-794 119	11 585	-69	76	3 059 885	-3 854 004

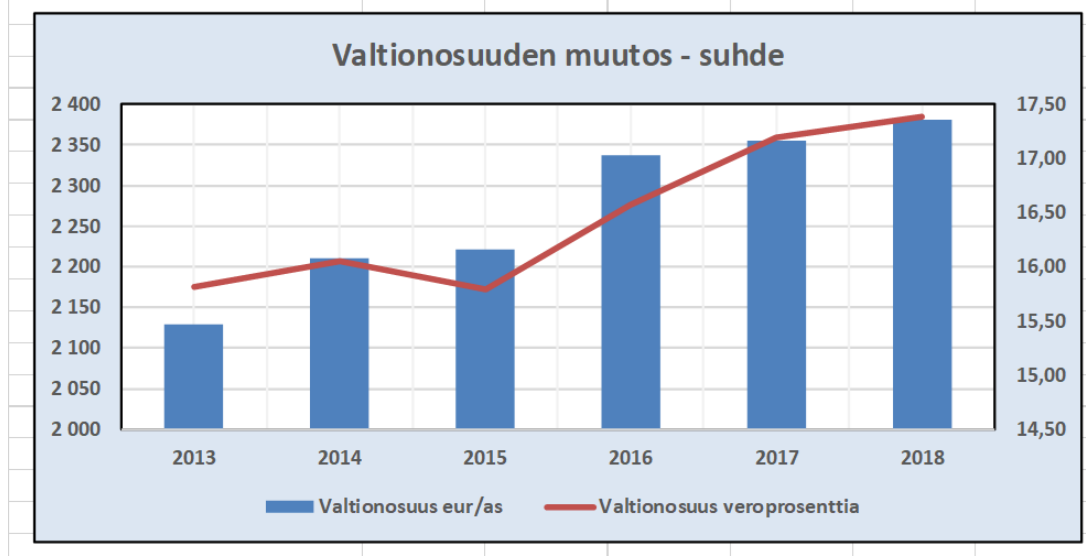
Yllä olevasta taulukosta voi päätellä, että alle 6-vuotiaiden palvelurakenne on Kankaanpäässä varsin edullinen, mutta 6-vuotiaiden palvelut (esikoulu) ovat suhteessa kalliimmat verrattuna maan keskiarvoon. Samoin alakoulun nettomenot ovat korkeahkot ja yläkoulun taas matalammat. Kun otetaan huomioon koko palvelurakenne, teoreettista sopeutusvaraa on n. 3,9 miljoonaa euroa.

Verovara kuvaa sitä liikkumavaraa, mikä Kankaanpään kaupungilla olisi tällä hetkellä päätettävissään olevissa veroprosenteissa. Verovara olisi nolla, mikäli kaupunki nostaisi kaikki veroprosentit korkeimpiin Suomen kunnissa käytössä oleviin veroprosentteihin. Kankaanpään kaupungin verovara on hieman noussut vuonna 2019, kun Suomen kuntien keskimääräiset veroprosentit ovat nousseet. Kankaanpään valtuusto on tämän jälkeen päättänyt tuloveroprosentin nostosta 21,50 prosentista 21,75:een vuodelle 2020. Tämä taas heikentää Kankaanpään verovaraa.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kankaanpää	2,60	2,58	1,84	1,60	2,48	2,25	1,99	1,89	1,90	1,87	1,94	2,28	2,14	2,52
Erosus maksimiin eur	3 692	3 882	2 853	2 405	3 730	3 517	3 212	2 771	3 142	3 077	3 085	3 551	3 361	

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Valtionosuus eur/as	2 129	2 210	2 221	2 338	2 355	2 381
Valtionosuus veroprosenttia	15,82	16,05	15,79	16,57	17,19	17,38

Kankaanpään valtionosuusriippuvuus on viime vuosina hieman noussut. Valtionosuuksien kokonaismäärä vastaa 17,38 tuloveroprosenttiyksikön tuottoa.

Rahoituslaskelma osoittaa, miten vuosikate on riittänyt investointien rahoittamiseen ja paljonko investoinneista on pitänyt kattaa lainarahoituksella. Kuuden vuoden tarkastelujaksolla 2013 – 2018 ainoastaan vuonna 2014 vuosikate on ollut hieman suurempi kuin nettoinvestoinnit. Tämä on johtanut kaupungin lainakannan kasvuun.

Kankaanpää	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vuosikate 1000 €	1 393	4 074	2 802	4 428	3 923	1 400
Satunnaiset tuotot 1000 €	0	0	0	0	0	0
Satunnaiset kulut 1000 €	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät 1000 €	-162	0	-62	-47	268	-125
Investoinnit						
Investointimenot 1000 €	6 469	4 506	8 357	8 239	8 738	7 186
Rahoitusosuudet investointeihin 1000 €	20	250	437	46	824	670
Investointien omahankintamenot	6 449	4 256	7 920	8 193	7 914	6 516
Investointihyödykkeiden myyntitulot 1000 €	259	362	218	86	174	209
Nettoinvestoinnit 1000 €	6 190	3 894	7 702	8 107	7 740	6 307
Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta, netto 1000 €	-4 959	180	-4 962	-3 726	-3 549	-5 032
Nettoantolainaus 1000 €	66	20	22	31	0	28
Lainakannan muutos, netto 1000 €	6 035	439	2 939	3 339	4 009	2 030
Muut maksuvalmiuden muutokset, netto	-1	-909	1 122	154	-1 156	2 767
Rahoitustoiminnan nettokassavirta	6 100	-450	4 083	4 167	2 853	4 825
Rahavarat 1.1. 1000 €	1 716	2 857	2 587	1 709	2 152	1 456
Rahavarojen muutos 1000 €	1 141	-270	-878	443	-696	-207
Rahavarat 31.12. 1000 €	2 857	2 587	1 709	2 152	1 456	1 249
Vuosikate - nettoinvestoinnit	-4 797	180	-4 900	-3 679	-3 817	-4 907
...kumulatiivinen	-4 797	-4 617	-9 517	-13 196	-17 013	-21 920
Vuosikate - poistot	-1 130	1 104	294	1 706	13	-3 210
...kumulatiivinen	-1 130	-26	268	1 974	1 987	-1 223

Kankaanpään kaupungin investointitaso vuosina 2009 – 2018 on ollut kokonaisuutena lähellä maan keskimääräistä kuntien investointitasoa. Käyttöomaisuuden poistot ovat verraten hyvällä tasolla. Vuosikate – nettoinvestoinnit (kumulatiivinen) -luku on kuuden vuoden aikana – 21,9 miljoonaa euroa, mikä osoittaa, että Kankaanpään kaupunki on investoinut tulorahoitukseen nähden paljon tarkastelujaksolla.

Kankaanpää			
	2009...2012	2012...2016	2016...2018
	Vuodessa	Vuodessa	Vuodessa
Asukasluku	12 099	11 844	11 564
Bruttoinvestoinnit eur/as	486	553	696
...koko maa keskimäärin	668	788	645
Nettoinvestoinnit eur/as	340	499	639
...koko maa keskimäärin	415	439	462
Vuosikate euroa/asukas	193	231	281
...koko maa keskimäärin	357	375	488
Poistot eur/as	184	221	324
...koko maa keskimäärin	323	375	395
Poistot käyttöomaisuudesta %:ia	4,9 %	4,3 %	5,7 %
...koko maa keskimäärin	4,1 %	4,2 %	4,3 %
Ali/ylijäämä eur/as	125	147	-280
...koko maa keskimäärin	-53	158	-4
Vuosikate - Nettoinvestoinnit eur/as	-147	-268	-358
...koko maa keskimäärin	-58	-64	26
Käyttöomaisuuden arvo eur/as	3 769	5 188	5 729
...koko maa keskimäärin	5 903	6 935	7 302

Poistojen taso on kaupungissa hyvä. Käyttöomaisuuden arvo euroa/asukas on pienempi kuin maassa keskimäärin, mutta poistot prosenttia käyttöomaisuudesta -tunnusluku on korkeampi kuin maassa keskimäärin. Poistojen riittävän korkea taso merkitsee sitä, että tuloslaskelma antaa oikean kuvan kaupungin taloudellisesta asemasta.

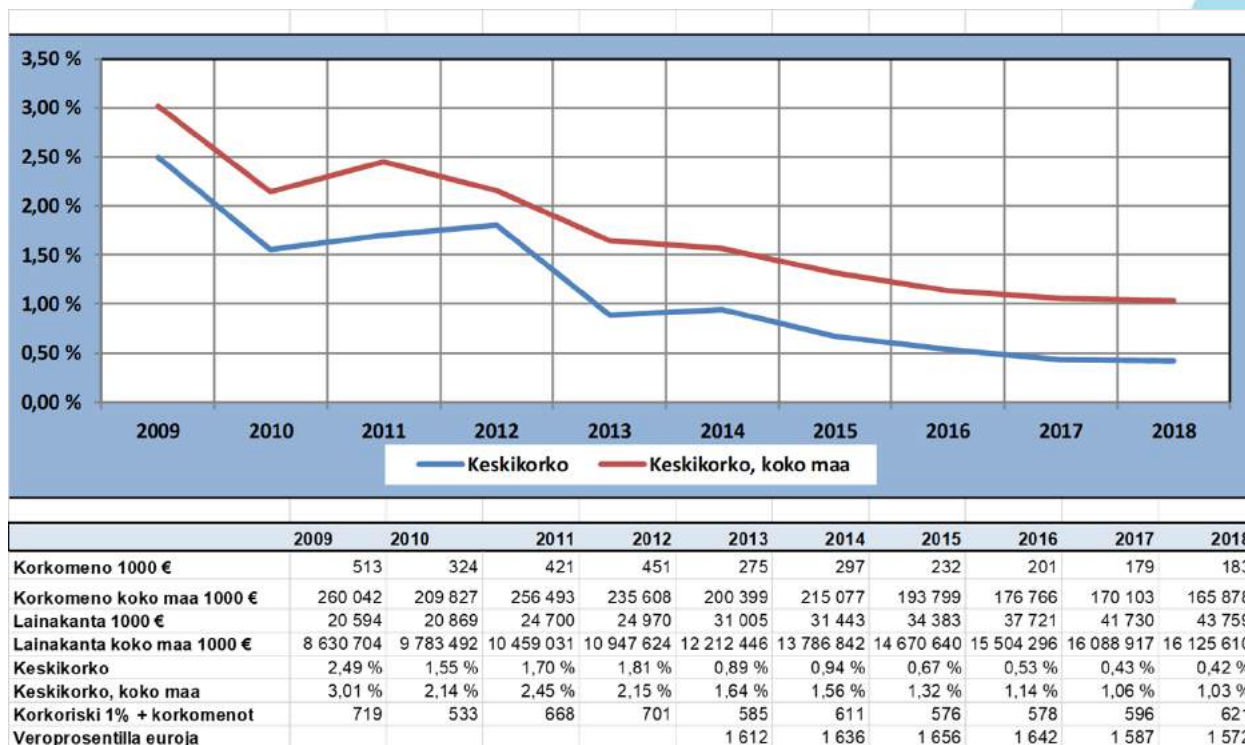
5. Tase

Kankaanpään kaupungin konsernivelka on kaksinkertaistunut vuodesta 2009 vuoteen 2018. Niin kaupungin kuin kaupunkikonserninkin velkaantumisen kehitys on ollut koko maata nopeampaa. Vuonna 2019 konsernivelan määrä tulee kasvamaan entisestään, koska vuosikate ei riitä toteutettaviin investointeihin.

Kankaanpää	Kankaanpää	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kunnan lainakanta	€1 000	20 594	20 869	24 700	24 970	31 005	31 443	34 383	37 721	41 730	43 759
	€/as	1 685	1 720	2 045	2 088	2 590	2 646	2 921	3 241	3 602	3 815
	Verrokki ka €/as	1 668	1 681	1 803	2 097	2 286	2 404	2 612	2 731	2 760	2 897
	Maan ka €/as	1 756	1 777	1 861	2 088	2 333	2 473	2 625	2 750	2 848	2 963
	Järjestys	152	156	187	155	192	177	192	203	221	225
	Ero verrokeihin	207	472	2 918	-105	3 642	2 877	3 643	5 942	9 751	10 524
	Ero maan ka	-869	-692	2 224	3	3 071	2 052	3 493	5 720	8 737	9 775
	Vero-%	13,3	13,9	16,4	16,0	19,2	19,2	20,8	23,0	26,3	27,8
	Verrokki ka vero-%	13,3	13,7	14,4	16,2	16,8	17,5	18,7	19,5	19,5	20,7
	Maan ka vero-%	14,1	14,5	14,9	16,2	17,2	18,1	18,9	20,0	20,6	21,7
	Järjestys	161	166	191	163	196	178	188	202	224	218
	Ero verrokeihin	-64	297	3 010	-414	3 920	2 790	3 479	5 781	10 847	11 213
	Ero maan ka	-1 204	-906	2 294	-332	3 275	1 885	3 125	4 886	9 077	9 685

Kankaanpää	Kankaanpää	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Konsernin lainakanta	€1 000	37 269	37 947	45 480	47 838	55 174	56 414	58 219	66 193	67 725	73 033
	€/as	3 049	3 127	3 766	4 001	4 609	4 747	4 947	5 688	5 846	6 367
	Verrokki ka €/as	3 250	3 411	3 490	3 704	4 123	4 258	4 448	4 632	4 704	4 943
	Maan ka €/as	3 275	3 342	3 469	3 773	4 121	4 303	4 480	4 640	4 846	5 076
	Järjestys	145	145	195	181	198	193	196	216	217	219
	Ero verrokeihin	-2 455	-3 446	3 323	3 548	5 818	5 814	5 872	12 295	13 232	16 337
	Ero maan ka	-2 764	-2 604	3 582	2 721	5 840	5 279	5 491	12 198	11 581	14 804
	Vero-%	24,0	25,2	30,2	30,6	34,2	34,5	35,2	40,3	42,7	46,5
	Verrokki ka vero-%	25,7	27,5	27,5	28,2	29,9	30,8	31,7	33,1	33,3	35,5
	Maan ka vero-%	26,1	27,1	27,6	29,0	30,2	31,3	32,1	33,5	34,9	37,1
	Järjestys	151	154	191	175	198	191	194	207	210	215
	Ero verrokeihin	-2 526	-3 372	4 023	3 710	6 974	6 021	5 771	11 910	14 927	17 300
	Ero maan ka	-3 268	-2 778	4 002	2 418	6 504	5 230	5 124	11 114	12 374	14 728

Kankaanpäässä kaupungin lainasalkun hoito on ollut taitavaa. Kaupungin lainojen korkomenot ovat olleet koko tarkastelujakson alemmat kuin maassa keskimäärin. Korkotason alenemisen takia vuotuiset korkomenot ovat laskeneet v. 2009 reilusta 0,5 miljoonasta eurosta alle 0,2 miljoonaan euroon.

6. Talouden sopeutuminen

Toimintakate on menneinä vuosina sopeutunut (sopeutettu) tulojen kasvun vähenemistä vastaavaksi vain osittain. Aikavälillä 2015 – 2018 toimintakatteen kasvu on pystytty painamaan 0,51 prosenttiin, kun koko maassa vastaava kasvu on ollut 0,91 prosenttia.

Kankaanpää	-0,73 %			-0,53 %			-0,85 %		
	2009...2012			2012...2015			2015...2018		
	Kankaan pää	Sama kasvu	Koko maa	Kankaan pää	Sama kasvu	Koko maa	Kankaan pää	Sama kasvu	Koko maa
Toimintakate	5,53 %	4,51 %	4,69 %	1,84 %	1,82 %	1,77 %	0,51 %	0,93 %	0,91 %
Verotettava tulo	0,32 %	0,51 %	0,91 %	1,89 %	1,97 %	1,92 %	-1,73 %	-1,21 %	-1,27 %
Veroprosentti	0,250	0,186	0,187	0,333	0,260	0,262	0,000	0,081	0,082
Yhteisöverot	3,69 %	-2,90 %	-1,81 %	7,69 %	14,22 %	14,32 %	-0,63 %	0,54 %	0,52 %
Kiinteistöverot	8,11 %	8,66 %	9,31 %	13,68 %	9,49 %	9,53 %	3,02 %	3,64 %	3,62 %
Valtionosuudet	4,84 %	5,21 %	4,27 %	0,23 %	0,36 %	0,47 %	1,47 %	-0,24 %	-0,21 %
Poistot	4,11 %	4,17 %	4,30 %	1,85 %	6,56 %	6,60 %	22,50 %	3,45 %	3,43 %
Bruttoinv. eur/as	485	536	668	516	636	826	700	559	649

Kankaanpään kaupungin sopeutuksen tarve on arvioitu n. 3-5 miljoonaksi euroksi vuositasona. Vuoden 2018 tilinpäätös oli alijäämäinen ja vuosi 2019 muodostuu myös alijäämäiseksi. Ellei tarvittavia talouden sopeutustoimia tehdä, Kankaanpään taseen alijäämä kasvaa ja vuonna 2022 täyttyy Kuntalain mukaisen kriisikunnan arviointimenettelyn kriteeri, kun alijäämää on ollut neljänä peräkkäisenä vuonna. Ilman sopeutusta vuoden 2020 lopulla taseen alijäämän arvioidaan olevan 4,7 miljoonaa euroa ja vuoden 2021 lopulla 7,5 miljoonaa euroa.

7. Sopeutusprosessi ja -keinot

Pohjana talouden sopeuttamiselle toimi kaupungin omana työnä laadittu Terve talousohjelma -raportti, jonka sisältämiä keinoja hyödynnettiin työssä. Perlacon Oy:n laatima toiminta- ja talousanalyysi sekä Kankaanpään kaupungilta saadut tiedot muodostivat keskeisen tietoperustan. Kaupungin johtoryhmän jäseniä ja muita kaupungin avainhenkilöitä haastateltiin Kankaanpäässä ja puhelimitse. Yhdessä johtoryhmän kanssa valmisteltiin keinovalikoimaa työkokouksissa 5. ja 13.11.2019. Sopeutustyötä johti Kankaanpään luottamushenkilöistä koostunut ohjausryhmä, joka käsitteli keinoja ja toimenpiteitä 29.10, 14.11. ja 21.11.2019. Valtuustoseminaari sopeutustyöstä pidettiin 30.10.2019.

Pohjois-Satakunnan peruspalvelukuntayhtymässä tehtiin samanaikaisesti talouden sopeutusohjelmaa. Posan sopeutusvaikutuksesta Kankaanpään kaupunkiin kohdistuu n. 70 prosenttia, joten kuntayhtymän merkitys kaupungille on suuri.

Kankaanpään kaupungin talouden koko voidaan määrittää monella tavalla. Suuruusluokka hahmottuu melko hyvin, kun lasketaan esimerkiksi yhteen vuoden toimintamenot ja investointimenot. Toimintamenot olivat 76,5 milj. euroa ja investointimenot 7,2 milj. euroa, mikä tekee yhteensä 83,7 milj. euroa. Menojen vähentäminen yhdellä prosentilla tarkoittaa siis 837.000 euron leikkausta budjettiin.

Suomalainen kaupunki ja kunta on monialakonserni, jonka tehtävät ja vastuut ovat hyvin laaja-alaiset. Yli 500 lakia määrittelee kunnan tehtäviä. Talouden sopeuttamisessa on otettava keskeisesti huomioon, että lakisääteiset palvelut on tuotettava tai järjestettävä. Toki laatuksymykset ovat jossain määrin kunnan itsensä päätettävissä, mikä antaa hieman liikkumavaraa.

Kankaanpään kaupungin talouden sopeuttamistyössä tavoitteena oli käyttää laajaa keinovalikoimaa niin meno- kuin tulotekijöiden osalta. Lähtökohtaisesti mitään keinoja ei rajattu pois, mutta tuki ohjausryhmä rajaavia ratkaisuja esityksiin teki ja näin tehtävänsä mukaisesti ohjasi työn lopputulosta. Ohjausryhmä sai työnsä valmiiksi kokouksessaan 21.11.2019, jolloin hyväksytyksi tuli listaus yksilöidyistä toimenpiteistä ja keinoista talouden sopeuttamiseksi ja tasapainon saavuttamiseksi.

Kuntien toiminta ja palvelut ovat suurelta osin henkilöstövaltaisia, mikä tarkoittaa sitä, että ihmisen tekemää työtä on erittäin vaikea korvata koneilla tms. Talouden sopeuttamisen kannalta ikävä piirre on siinä, että silloin henkilöstömenoihin tulee vääjäämättä saada vähennystä. Sopeutuspaketti pitää sisällään 7-8 henkilötyövuoden vähentämisen vuosina 2020-2022. Tähän liittyy keskeisesti toimintatapojen muutos siirtymällä keskitettyihin toimistopalveluihin. Henkilöstövähennykset on tarkoitus toteuttaa eläköitymisten yms. pehmeiden keinojen kautta. Muina henkilöstömenoja vähentävinä keinoina ovat sijaisten käytön vähentäminen, työnantajan edun mukainen lomasuunnittelu, työterveyshuollon kattavuuden pienentäminen ja henkilöstön muistamissäännön tarkistus.

Maksuja ja taksoja tarkistetaan ylöspäin kautta linjan, mutta jokainen korotus kuitenkin yksitellen harkiten, jotta korotuksella saavutetaan tavoiteltu lisätulo. Kaupunkisuunnittelukeskuksen taksoja nostetaan 15 % ja veden ja jäteveden perus- ja kulutusmaksuja n. 5 prosenttia.

Vesimaksujen maltillisella korotuksella varaudutaan myös tuleviin investointeihin ja korjataan vanhaa verkostoa, jotta putkirikkoja ja -vuotoja saataisiin vähennettyä.

Rakenteellisena muutoksena sopeutusohjelmassa on Niinisalon päiväkodin toiminnan siirtäminen muihin yksiköihin. Osa päivähoitolapsista siirtyy perhepäivähoitajille. Niinisalon päiväkodin lakkauttamisen vaikutus on 180.000 euroa menoja vähentävä vuodessa.

Palvelukeskuksittain sopeuttamispaketin toimintakatevaikutukset vuosina 2020 – 2022 ovat (paketti liitteenä):

	euroa
Hallinto- ja talouskeskus	245 000
Kaupunkisuunnittelukeskus	110 000
Tekninen keskus	301 000
Sivistyskeskus	590 000
Koko kaupunkiin kohdistuvat	295 000
Pohjois-Satakunnan ppsy (Posa)	2 246 000
Yhteensä	3 787 000

Tämän lisäksi vuosikatetta (ja tilikausien tulosta) parantavana on mahdollinen kiinteistöveroselvitys vuodelle 2021 + 200.000 euroa. Näiden lisäksi vuoden 2020 tilikauden tulokseen vaikuttavana satunnaisena, kertaluonteisena eränä on Valaistuksen myynti Vatajankosken Sähkö Oy:lle, josta tulee myyntivoittoa + 1.195.000 euroa. Valaistuksen myynnillä on lisäksi vaikutus käyttötalouteen ja toiminnallisuuteen. Kun lasketaan vuosilta 2020 – 2022 yhteen toimintakatevaikutus, vuosikatteen paraneminen ja tulosvaikutteinen erä, saadaan koko paketin yhteissummaksi 5.182.000 euroa.

8. Puuttuvat keinot

Keinoja, joita ei suostuttu käyttämään, mutta jotka ovat edelleen käytettävissä, ovat kouluverkkoon liittyvät kysymykset. Lasten määrä vähenee Kankaanpäässäkin hyvin merkittävästi. Vuonna 2019 syntyvä ikäluokka (n. 80 lasta) aloittaa esikoulussa vuonna 2025. Kankaanpäässä on alakouluja syntyviin ikäluokkiin verrattuna liikaa. Moni pieni alakoulu on korjauksen tarpeessa. Mahdollisten korjausten jälkeenkin on epävarmaa, saadaanko tiloista terveellisiä. Nykyaikaisiin vaatimuksiin ja tarpeisiin vastaavia vanhoista koulutiloista ei saada. Kankaanpäässä etäisyydet ovat kilometreissä ja ajallisesti mitaten verraten lyhyet. Koulukuljetuksissa vietetty aika ei muodostu pitkäksi.

Kankaanpään kaupungin peruskouluverkossa on noin 1,0 miljoonan euron (vuositasolla) sopeutuspotentialia niin, että kuntalaisten palvelut eivät heikkene lainkaan. Suurin vaikutus tulee siitä, että opetusta keskittämällä voidaan muodostaa järkevän kokoisia opetusryhmiä, jolloin opetushenkilöstöä tarvitaan huomattavan paljon vähemmän kuin nykyisellä mallilla toimittaessa. Vaikka kouluverkkolaskelmassa on huomioitu keskittämisen seurauksena kuljetuskustannusten nousuna 310.000 euroa vuodessa, menovähennys nykyiseen toimintaan verrattuna on yli 1,0 miljoonaa euroa vuodessa.

Yksityisteiden hoidossa kaupungin olisi mahdollista vähentää menojaan ja siirtyä tiehoitokuntien avustamiseen.

9. Sopeutuskeinojen riittävyys

Mikäli sopeutuspaketti hyväksytään ja toimeenpannaan, trendin 2015 – 2019 mukaan laskettu painelaskelma osoittaa, että kaupungin talous nousee kolmeksi vuodeksi ylijäämälle, mutta vuonna 2023 painutaan uudestaan niukasti alijäämäiseksi. Taseen alijäämä saadaan kuitenkin hetkeksi poistettua ja kriisikunta-arviointimenettelyyn päättymisen uhka siirrettyä vuoteen 2028.

	Kankaanpää		Trendi: 2015-2019						
	TP 2017	TP 2018	Tpe 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Asukasluku	11 585	11 471	11 351	11 241	11 138	11 046	10 954	10 865	10 778
Verotettava tulo	158 674	157 163	158 420	166 183	170 171	175 276	179 738	183 497	186 500
Veroprosentti	21,50	21,50	21,50	21,75	21,75	21,75	21,75	21,75	21,75
Toimintakate	-64 201	-66 568	-67 576	-67 835	-68 427	-70 048	-71 896	-73 792	-75 731
Verorahoitus	67 153	67 091	67 611	71 499	72 858	74 264	75 477	76 528	77 822
Rahoitustuotot ja -kulut	971	877	880	855	830	819	823	823	820
Vuosikate	3 923	1 400	915	4 519	5 261	5 035	4 404	3 559	2 912
Poistot	3 910	4 610	3 603	3 820	4 170	4 555	4 477	4 417	4 360
Satunnaiset tulot ja menot			0	1 095	0				
Ylijäämä/alijäämä	13	-3 210	-2 687	1 794	1 091	481	-73	-858	-1 448
Kumulatiivinen ylij./alij.	3 187	-23	-2 710	-917	174	654	581	-277	-1 725
Kumulatiivinen ylij./alij./as	275	-2	-239	-82	16	59	53	-26	-160
Nettoinvestoinnit	7 740	6 307	7 333	10 192	11 156	3 143	3 396	3 368	3 341
Lainakanta 1000 eur	41 730	43 760	50 248	54 896	60 860	59 038	58 100	57 979	58 478
Lainakanta eur/as	3 602	3 815	4 427	4 884	5 464	5 345	5 304	5 336	5 426

Kuntataloutta on kohtuullisen vaikea ennustaa tarkasti pitkälle tulevaisuuteen, koska mm. valtion toimet vuosittaisine budjettipäätöksineen vaikuttavat paljon kuntien talouteen. Merkittävin kuntien tulevaisuuteen vaikuttava asia on tietenkin mahdollinen Sote-uudistus toteutuessaan. Sote-palveluiden järjestämisvastuun siirto pois kunnilta lähtökohtaisesti keventää kuntien velvoitteita, mutta talousvaikutukset riippuvat täysin uuden järjestelmän rahoitusmallista ja -kokonaisuudesta.

Tämän sopeutuspaketin toimenpiteiden ja keinojen toteuttaminen oikaisee Kankaanpään kaupungin taloutta merkittävästi. Ja tässä vaiheessa jää edelleen käyttämättä realistisia, toteuttamiskelpoisia keinoja, jos tarvetta talouden lisäoikaisuun lähivuosina on. Keinovalikoima pysyi työn loppuun asti kohtuullisen laajana ja tulosvaikutuksiltaan kattavana. Keinoissa on melko paljon sellaisia keinoja, joiden toteutuminen vaatii määrätietoista johtamista.